

Nr 181.

Av herr **Lindman m. fl.**, om förhöjda tullsatser för cement m. fl. varuslag.

»Den ekonomiska kris, som världskrigets förstörelse fört med sig, har nått jämväl vårt land. Över flertalet av näringslivets områden kastar den sin mörka skugga. För dess bekämpande äro endräktigt arbete, omtanke och sparsamhet i allmän och enskild hushållning mera än någonsin av nöden. Möjligheten att genom statens ingripande bringa jämvikt i de av världskrisen rubbade förhållandena är utan tvivel synnerligen begränsad. Vissa åtgärder torde emellertid i särskilda fall kunna visa sig erforderliga för uppehållet av det nationella näringslivet; undersökningar i sådant avseende pågå.»

Så skildras i det trontal, varmed den nu församlade riksdagen öppnades, läget för vårt inhemska näringsliv. Går man frågan närmare in på livet, visar sig bilden också allt annat än ljus och de fortsatta utsikterna för framtiden mörka. Genom träget arbete och god omtanke hade vårt näringsliv, gynnat av statsmakternas målmedvetna stöd, vid tidpunkten för världskrigets utbrott nått en för våra förhållanden gynnsam ställning. Klart framstår detta i de siffror, som angiva värdet av vår handel med utlandet. Uttryckt i kronor utgjorde i medeltal per år för tioårsperioden 1901—1910 värdet

	av vår införsel	vår utförsel	importöverskottet
1901—1910	583,000,000	463,000,000	120,000,000
men 1911	690,000,000	664,000,000	26,000,000
1912	782,000,000	760,000,000	22,000,000
och 1913	847,000,000	817,000,000	30,000,000

Frånsett tillfälliga växlingar har alltså, av dessa siffror att döma, näringslivets ställning förbättrats. Med år 1914 bliva siffrorna ännu fördelaktigare; importöverskottet från föregående år förbytes i exportöverskott:

	Införsel	Utförsel	Exportöverskott
1914 kr.	727,000,000	772,000,000	45,000,000
1915 »	1,142,000,000	1,316,000,000	174,000,000
1916 »	1,139,000,000	1,556,000,000	417,000,000
1917 »	759,000,000	1,350,000,000	591,000,000
1918 »	1,233,000,000	1,350,000,000	117,000,000

Dessa siffror äro glädjande, icke minst med hänsyn till de vanskliga förhållanden, vari vi under världskriget i övrigt levde. De vittna ock i sin mån om huru det kunnat vara möjligt för det svenska näringslivet att uppehålla det under samma tid tungt belastade statsmaskineriet genom att till dess förfogande såsom skett ställa för våra förhållanden hittills oanade skattebelopp. Bilden har emellertid hastigt förändrats; redan år 1919 visar en häftig omkastning, i det exportöverskottet då förvandlas i ett betydande importöverskott.

	Införsel	Utförsel	Importöverskott
1919 kr. c:a	2,500,000,000	1,589,000,000	c:a 911,000,000.

Denna utveckling fortfar under 1920, såsom framgår av följande siffror för årets första tio månader.

	Införsel	Utförsel	Importöverskott
jan.--okt. 1920 kr.	2,948,000,000	1,946,000,000	1,002,000,000

Under sistnämnda års senare del avstannar näringslivet högst väsentligt och kommer under trycket av en allt mer tilltagande depression, vilken tager sig uttryck i omfattande driftsinskränkningar. Beträffande dessa kunna vi meddela följande upplysningar, som inhämtats från olika industriorganisationer och som gälla tiden närmast omkring senaste årsskiftet.

Järnindustrien har synnerligen hårt drabbats av den allmänna depressionen. Ett stort antal järnverk ha helt nedlagt sin verksamhet, och i genomsnitt beräknas denna industri arbeta med endast 30 à 40 procent av normal drift. Ännu värre är emellertid att, då praktiskt taget inga nya order inkomma, hela vår järnhantering hotas med att så småningom fullständigt lamslås.

Vad *järn- och metallmanufakturen* beträffar, så hava omkring 20 proc. av företagen mer eller mindre fullständigt nedlagt driften, under det att de återstående dels genom inskränkning i arbetstiden, dels genom minskat antal

arbetare uppehålla produktionen till endast omkring 50 à 60 proc. av det normala.

Den förut så livskraftiga *verkstadsindustrien*, som under år 1918 sysselsatte c:a 70,000 man eller bortåt $\frac{1}{5}$ av Sveriges samtliga industriarbetare, har på grund av kraftig nedgång i antalet beställningar och tryckande utländsk konkurrens ävenledes nödgats företaga betydande driftsinskränkningar. Förutom det att mellan 10 och 20 % av hithörande företag alldeles upphört med sin verksamhet, beräknas denna industrigren i medeltal hava reducerat driften till ungefär 70 % av det normala, och ytterligare driftsinskränkningar inrapporteras snart sagt varje dag.

Textilindustrien och *sömnadsindustrien*, som förut tillsammans kunnat sysselsätta 40,000 arbetare, hava i synnerligt hög grad drabbats av det tryckta läget. På grund av den enorma importen av utländska varor hava c:a 25 % av till dessa branscher hörande företag nödgats helt inställa verksamheten, och i genomsnitt har produktionen minskats till omkring 50 % av den normala. Därest situationen på marknaden icke ändras till det bättre, äro ytterligare högst betydande driftsinskränkningar att vänta, i det att driften på de flesta håll lärer uppehållas endast för att bereda arbetarna någon sysselsättning, eller till dess inneliggande råvaruförråd upparbetats. Det mesta av vad som nu produceras lägges på lager, då försäljningarna så gott som alldeles avstannat.

Även *pappersindustrien* lider hårt av den rådande depressionen. Nära 30 % av företagen inom branschen lära hava så gott som helt inställt arbetet, under det att omkring 60 % arbeta med knappast mer än halv drift. Ytterligare driftsinskränkningar emotses.

Beträffande den *kemiskt-tekniska industrien* är läget olika inom olika grenar. Särskilt tvättmedelsfabrikationen lider här av den övermäktiga utländska konkurrensen och ferniss- och limfabrikerna äro likaledes illa ställda. Inom grenen i sin helhet beräknas verksamheten nu endast utgöra c:a 60 % av den vanliga.

För *glas- och porslinsindustrierna* är stälningen ytterst svår. Omkring 30 % av hithörande firmor ha helt nedlagt arbetet, och flertalet av de övriga hava minskat verksamheten till i genomsnitt $\frac{1}{3}$. Än längre gående driftsinskränkningar kunna förväntas på grund av omöjligheten att konkurrera med den belgiska, tyska och österrikiska importen, som delvis anses vara av ren dumpingnatur.

Inom *träförädlingsindustrien* äro särskilt möbel- och pianofabrikerna

hårt pressade av de rådande svårigheterna. Atskilliga företag ha nedlagt driften och flertalet ha minskat produktionen till $\frac{1}{3}$ av den normala.

Slutligen må även tilläggas, att vissa grenar av *livsmedelsindustrien*, såsom choklad-, käx- och margarinfabrikerna, lida svårt genom utländsk konkurrens, den sistnämnda grenen även på grund av den allmänna motviljan hos vårt folk att numera förtära margarin.

En sammanfattning av ovanstående redogörelse för läget tyder på, att den industriella produktionen i vårt land vid årsskiftet nedgått till endast hälften av den normala, och att man på de flesta håll nödgas att inom närmaste framtiden göra ytterligare driftsinskränkningar.

Att här närmare ingå på de orsaker, som framkallat detta tillstånd, synes oss icke erforderligt; de äro för riksdagens ledamöter alltför väl kända. Några av dem vilja vi dock helt kort beröra.

I flera med oss konkurrerande länder äro produktionskostnaderna betydligt lägre än hos oss, ett förhållande som till en del är att tillskrifva det efter kriget därstädes uppkomna inre tillståndet, kännetecknat av en synnerligen blygsam levnadsstandard. Härtill kommer att särskilt i dessa samma länder rådande valutaförhållanden ställa vår produktion i ett mycket ogynnsamt läge såväl på vår egen inhemska marknad som beträffande vår export.

Den allmänna utarmningen efter kriget och inre omstörtningar i vissa av de tidigare krigförande staterna hava ytterligare försämrat våra exportmöjligheter. Samtidigt hava de importförbud och höjda tullar, som flerstädes utomlands genomförts, i hög grad minskat de allmänna försäljningsmöjligheterna till de länder, där dylika åtgärder vidtagits. Detta har haft ogynnsamma följder icke blott för vår export utan även i annat avseende för oss verkat skadligt, i det att övriga exporterande länder så mycket starkare strävat att på ett land som vårt, vilket ej vidtagit dylika åtgärder, kasta över så mycket som möjligt. Detta är också vad som under senare tid ägt rum i en för oss hittills okänd omfattning; de ovan för 1919 och jan.-okt. 1920 anförda siffrorna å ett importöverskott av resp. c:a 900 milj. och c:a en miljard kronor äro talande nog. Och då den för samma tidsperioder till resp. c:a två och en halv och tre miljarder kronor uppgående importen till stor del utgöres av varuslag, som vi själva i betydande omfattning producera, och ofta ägt rum till priser, med vilka vi ej kunna konkurrera, så har vårt eget näringsliv härigenom kommit i ett synnerligen bekymmersamt läge. En alltmer omfattande arbetslöshet är det främst framträdande resultatet härav.

Den svenska industrien har under statsmakternas hägn vuxit sig stark och utgör nu en av grundpelarna för hela vår ekonomiska existens. Det gäller därför att under rådande kritiska tid skydda näringens fortbestånd, vilket hos oss lika litet som annorstädes kan ske utan snabba och kraftiga åtgärder från statsmakternas sida.

I flera främmande länder hava, som redan nämnts, åtgärder till de inhemska näringarnas skydd blivit vidtagna. Sålunda hava bland annat i *Frankrike* betydliga tullförhöjningar blivit införda (genom dekret av den 14 juni 1919). De olika varornas ökade värde från 1913 till 1918 angives genom en koefficient växlande mellan 1,1 och 3, med vilken koefficient den i tulltaxan angivna tullen för varje vara multipliceras. Ändringar i koefficienterna vidtagas tid efter annan av en särskild kommission, som följer varornas prisfluktuationer. *Belgien* har följt Frankrikes exempel (dekret av den 12 juni 1920). Koefficienten växlar här mellan 1,5 och 3. I *Schweiz* ha tullsatserna å ett flertal varor höjts från och med den 15 juli 1920 med 20 ända upp till 900 %. Liknande är förhållandet i *Spanien*, där genom ett dekret av den 26 november 1920 en provisorisk ökning av tullskyddet för ett flertal varor fastställts (i de flesta fall en 3-dubbling av det förutvarande). En särskild kommitté finnes tillsatt för revision av tulltaxan, men har man ansett en omedelbar förhöjning av tullarna nödvändig, varför dess utlå-tande icke inväntats. I *Finland* fastställdes en ny tulltaxa den 26 mars 1919. Flertalet av dess tullsatser förhöjdes emellertid redan genom en lag av 10 mars 1920 med ytterligare 200 %.

Vad sålunda i flera främmande länder åtgjorts, har ännu icke hos oss vunnit efterföljd. Och dock ligger det närmast till hands att i ökat tullskydd söka det tillfälliga medel, som kan hålla stora delar av näringslivet i gång och bereda det möjlighet att med någon utsikt till framgång på den inhemska marknaden tävla med utlandets produkter. Man måste ju erinra sig, att under nuvarande produktionsförhållanden våra huvudsakligen efter viktsystemet utgående tullar förlorat sin effektivitet.

Under hänvisning bl. a. till de av oss förut angivna förhållandena hava också olika industriföretag gruppvis eller vart för sig hos Kungl. Maj:t gjort framställningar om tullsatsernas provisoriska justering till vad det förändrade läget kan kräva, och, enligt vad som förljudits, läser riksdagen hava att från Kungl. Maj:t motse förslag till vissa åtgärder, som i särskilda fall kunna visa sig erforderliga för uppehållandet av det nationella näringslivet. I detta sammanhang kan ock hänvisas till de beräkningar, som i statsverkspropositionen blivit gjorda angående avkastningen av inkomst- och förmögenhets-

skatten för år 1922 och som förutsätta, att näringslivet snarast förhjälpes ur nuvarande svåra läge.

Därför är, enligt vårt förmenande, bl. a. en förbättring av tullskyddet behöflig. Vad vi åsyfta är, såsom redan av det föregående framgått, en provisorisk reglering av de efter vikt utgående tullsatserna för sådana varugrupper, som därav kunna vara i behov. Det har givetvis ej varit oss möjligt att härutinnan åstadkomma en närmare utredning. Med stöd av de framställningar, som redan ingivits till Kungl. Maj:t eller tull- och traktat-kommittén, torde emellertid kunna vinnas god vägledning. I det följande vilja vi peka på de varuslag, som särskilt synas oss värda beaktande, därvid vi dock framhålla, att den genom Kungl. Maj:t verkställda utredningen och av vederbörande riksdagsutskott blivande närmare granskning kunna komma att visa behöfligheten av skyddets utsträckande även till andra varuslag. I detta sammanhang vilja vi erinra, att vi här icke upptagit de krav, som för jordbrukets del kunna finnas påkallade, då vi äro medvetna om, att dessa genom andra framställningar bliva framförda till riksdagens prövning.

I enlighet med det ovan sagda anse vi oss här böra framhålla följande varuslag, för vilka ökat tullskydd blivit i de ifrågavarande industriernas framställningar begärt.

Tulltaxerubriker	Varuslag
35	Cement.
79 a	Gryn av havre.
139	Margarin.
148, 153—154	Kex, cacao och choklad.
199—208, 214—215, 217—221, 226—229	Hudar och skinn, beredda, samt tekniska lädervaror, reseffekter, ävensom pälsvaror.
252, 258—260, 262, 270—273, 276, 242, 248—249	Möbler m. fl. trävaror.
309—314	Finpapper, ljuskopie- och fotografiskt papper.
366—371, 411, 468, 533—535, 544—545, 558—560, 471, 542, 415—416	Band, snören samt hängslan m. m.
373, 412—413, 536—539	Trikåvaror.
377—388, 393—408	Garn och vävnader av ull samt filt.
421—424, 426—427, 429—430, 432—444	Garn av lin, hampa och jute samt tågvirke.

Tulltaxerubriker	Varuslag
414, 446—448, 451—466, 469—470, 277—278.....	Vävnader av lin, hampa och jute samt kokosmattor.
477—493, 499—531, 548.....	Garn och vävnader av bomull, vadd samt impregnerade vävnader.
570—571, 576—577, 583—604	Sömnadsarbeten.
617—620, 622—623.....	Hattar.
611—612	Paraplyer.
649—652, 656, 662.....	Tegel.
667—668, 673—676	Porslinsvaror.
682—688, 679—681, 691—699, 702—705.....	Glas och glasvaror.
709, 712—720, 722, 726—736, 742b—766, 770, 776—788, 793—806, 810, 853, 885—896	Järn, samt järn- och stålmanufaktur.
898—911, 923—924, 927—931, 934—938, 941— 945, 948, 953, 961—962, 969—975, 1304—1307	Metallmanufaktur.
979—991, 993—1001, 1003—1016, 1019—1028, 1035—1046, 1054—1059, 1267—1269.	Maskiner och apparater, ej elektriska.
1060—1071, 1073—1086	Elektriska maskiner och apparater.
1090—1091, 1092—1093, 1095—1096	Velocipeder, motorcyklar, järnvägs- och spårvagnar.
1117—1119, 1203, 1249—1250	Fernissor och oljefärger samt lim och gelatin.
1122—1123, 1125—1125 ½.....	Tvål- och tvättmedel.
1170, 1228—1229	Kalciumkarbid, karbidkväve och superfosfat.
1270—1271	Pianon och flyglar.

Vår föreliggande framställning åsyftar att för riksdagen framföra industriens för varje dag växande bekymmer inför det läge, vari den nu är försatt, och dess behov att med det snaraste erhålla det förbättrade skydd, utan vilket den ser sig till sitt bestånd hotad genom den nu rådande krisen. Vad vi avse är således ej en definitiv nyreglering av tullsatserna utan allenast ett provisorium av den varaktighet, som krisen kan påkalla.

Beträffande storleken av de erforderliga tullförhöjningarna tillåta vi oss hänvisa till de av de ifrågavarande industrierna gjorda framställningar, som äro eller under den närmaste tiden kunna bliva för vederbörande utskott tillgängliga, ävensom till de nu eller senare föreliggande utredningar i ämnet, som utgöra resultatet av de inom Kungl. handelsdepartementet företagna

undersökningar. Vi framhålla slutligen, att ett skyndsamt avgörande av de föreliggande tullspörsmålen på grund av lägets allvar synes vara trängande nödvändigt.

Med stöd av vad sålunda anförts hemställa vi,

att, i den mån gällande handelsavtal med främmande stater därför icke lägga hinder i vägen, riksdagen ville för ovan uppräknade och eventuellt andra varuslag besluta sådana tullförhöjningar, som med hänsyn till föreliggande omständigheter kunna befinnas nödiga eller nyttiga, ävensom att riksdagen ville för sin del besluta, att ifrågasvarande tullförhöjningar skola tillämpas redan under innevarande år från den tidpunkt Kungl. Maj:t bestämmer.

Stockholm den 21 januari 1921.

<i>Arvid Lindman.</i>	<i>Carl Hederstierna.</i>	<i>Malte Sommeliu8.</i>
<i>Edvard Lithander.</i>	<i>A. P. Gustafsson.</i>	<i>G. A. Björkman.</i>
<i>Richard Hermelin.</i>	<i>Edvin Leffler.</i>	<i>David Norman.</i>
<i>Nils Winkler.</i>	<i>Sven Lübeck.</i>	<i>Dan Poppius.</i>
<i>Erik Nylander.</i>	<i>Erik Laurén.</i>	<i>Walter Kant.</i>
<i>Oskar Jonson.</i>	<i>Valfrid Eriksson.</i>	<i>Pehr August Andersson.</i>
<i>C. Th. af Ekenstam.</i>	<i>A. V. Isaksson.</i>	<i>Nils Broander.</i>
